Rangelt kaitstavate metsade osakaalu ja tüpoloogilise esinduslikkuse eesmärkide täitmise töörühma
KOOSOLEKU PROTOKOLL

Keskkonnaministeerium — 09. veebruar 2016
Narva mnt 7A, saal 301 — kell 11:00 kuni 13:15

Osalesid: Enn Pärt, Jaak Rohtsalu, Uudo Timm (KAUR)
Kaili Viilma, Taavi Tattar, Riina Kotter, Mikk Männiste (KeA)
Asko Lõhmus (TÜ), Diana Laarmann (EMÜ), Indrek Sell (ELF)
Marika Erikson, Merit Otsus, Hanno Zingel (KeM LKO)
Riina Martverk, Kristel Järve, Taivo Denks, Anneli Laigu
Protokollisid: Anneli Laigu, Kristel Järve

Päevakord:
1. Range kaitse (RK) analüüsi tutvustus, 10 min
2. RK analüüsi tulemuste arutelu, 30 min
3. Vajakute katmise võimalused ja põhimõtted, 30 min
4. Vajakute katmise võimalused metsatüübiti (laane, salu, sooviku, loo, teised) tööülesannete jagamine, 40 min
5. Ettepanek KeM juhtkonnale, 15 min

Kokkuvõte:
Asko Lõhmuse koostatud analüüsi kohaselt on range kaitse alla võetud üle 10% metsamaast, kuid esinduslikkuses on vajakuid. Kõige suuremad vajakud on laane- ja salumetsades, kummaski suurusjärgus 20 tuh ha. Seejuures salumetsade vajakut pole võimalik katta ka olemasolevatelt kaitsealadelt (piiranguvööndidest). Lepiti kokku, et vajakute pindalaline suurus on indikaatoriks, mitte täpseks eesmärgiks, ning esmalt tegeletakse suurimate vajakutega. Probleemsed kohad on kõdusoometsade arvestamine (nende panus esinduslikkusesse, laanemetsade roll) ja soometsade esinduslikkuse planeerimine.
Praktikas uusi kaitsealasid enam Natura eesmärgi täimise põhjusel juurde ei moodustata, need vajakud on metsade osas täidetud. Metsade esinduslikkuse parandamise planeerimisel on olulised märksõnad olemasolevad kaitsealad, sidusus ja liigid. Tegemist on siseriikliku eesmärgiga Eesti looduskaitse eesmärkide täitmiseks. Oluline on kommunikatsioon. Esinduslikkuse parandamise võimalused: avalikustamata ja töös olevate kaitse-eeskirjade planeeringus arvestada vajakutega, laiendada piiranguvööndite riigimaa VEPe või sõlmida kokkuleppeid RMK-ga planeeringu alusel, suunata inventuure salumetsadesse liigikaitseliste põhjenduste lisamiseks. Väljaspool kaitsealasid on võimalik keskenduda eeskätt JROdele (jätkuvalt riigiomandis olevad maad) ning riigimaale, seejuures peamiselt salumetsade vajaku täitmiseks. Alustatakse olemasolevatest kaitsealadest. Metsaomanikele leevendavate meetmetena kaaluti nõmmemetsade piirangute leevendamist vastavalt eesmärgile, kuid selleks tuleb koostada üle-eestiline analüüs (häiringute sagedused, konkreetsed kaitse-eesmärgid, luitemetsad). Analüüsida võiks ka kõdusoometsade rolli ja eesmärke. Tehti ettepanek parandada piiranguvööndite majandamisvõtteid ning eelistada raievanuse tõstmist turberaie

nõudele, eelduseks vanuselise struktuuri säilimine. Lisaks tehti ettepanek üle-eestilise metsanduse planeerimise ülesande lisamiseks järgmisesse metsanduse arengukavasse. Soovitati kaasata RMK.
Järgmised sammud: KAUR koostab vajakuks olevate metsatüüpide levikukaardid (märtsi lõpuks, 2016), tehakse ettepanek KeM juhtkonnale esinduslikkuse parandamise eesmärgi kasutamiseks kaitsealade planeerimisel (kohe) ning olenevalt vastusest koostab KeM KeA-le tööülesande esinduslikkuse parandamise planeerimiseks. Töörühm koguneb uuesti eeldatavalt sügisel, kui on eesmärgi saavutamiseks olulised piirkonnad kaardistatud.

Sisu päevakorrapunktide kaupa:

Sissejuhatus: Riina M tuletas meelde töörühma eesmärgi, mis on ökoloogiliste vajakute hindamine ja nende katmise võimaluse leidmine. Töörühmale on ette tutvumiseks saadetud ka nn range kaitse analüüs.

1. Analüüsi tutvustus
Riina M: Asko on koostanud analüüsi „Eesti rangelt kaitstavate metsade tüpoloogiline analüüs“ ja tutvustab, mis seisus RK-ga ollakse.
Asko tutvustas analüüsi ja selle tausta. Lähtutud on metsanduse arengukava 2002 sõnastatud eesmärgist metsade RK-ks. Range kaitse ala peaks suutma säilitada sellise elurikkuse, mis majandatavatel aladel elujõulisena ei säili. See on põhiline probleem vanade või põlismetsade elustiku puhul, kus on tundlikke liike, mida ei ole praeguste teadmiste järgi majandusmetsades võimalik säilitada. Analüüsis on jäetud kõrvale, kuidas kaitsta, vaid lähtutakse sellest, kui vanad on metsad, mis majandatavatel aladel ei säili. See sõltub raieringi pikkusest ja kuidas tegelikult majandatakse. Seisu looduses on 2002. aasta läbi võrreldud ja leitud, et oluline nihe vanuselises struktuuris tekib 100. aasta juures. Kui aga hakatakse seadust muutma, siis see piir nihkub ja analüüs kaotab oma ajakohasuse. Eeldatavalt lähevad raieringid pigem lühemaks ning seega ka vajakud pigem suuremaks. Sellest raamist lähtuvalt selgitatakse, millised metsad praegu RK all on, kuid kõige olulisem on see, et RK võrgustiku aluseks on võetud esinduslikkuse põhimõtte. Seni on see lahendatud tüübirühmade kaudu. Kogu elurikkust ei suuda käsitleda, küll aga vaadatakse, et kaitsealade võrgustik hõlmaks erinevaid ökosüsteeme piisavalt suurel hulgal. Tüübirühm on kõikidest olemasolevatest andmestikest metsade ökoloogia kohta kõige katvam ning selle asemele on raske midagi muud võtta. RK metsamaal peavad olema esindatud erinevad tüübirühmad. On oluline, kui palju igat tüübirühma peab olema, et liigid hakkama saaks - teatud kriitiline piir. On modelleeritud, kui palju eri metsatüüpe või tüübirühmasid peaks olema looduslikus seisundis, et nende elustik säiliks (viited avaldatud artiklitele). Geoinformaatiline ülesanne on võrrelda ennustatava miinimumpindalaga seda, mis meil tegelikult RK all on. 90% RK aladele on olemas ajakohastatud takseerandmed metsaregistri tasemel (suurem osa) või kaitsealade varasemate inventeerimiste tasemel. Ülejäänud kasvukohatüüpide tasemed on ennustatud mullakaardist. Hindamaks, palju metsatüüpe on RK all olemas, on koostatud tabelid: kui palju on praegu RK all ja kui palju koos projekteeritavate aladega (registrinumbriga alad ehk töösse võetud kaitsealad). Nendest järeldub, et kahte tüübirühma on endiselt halvasti esindatud – viljakaid salu- ja laanemetsi ning sooviku- ja vähemal määral ka loometsi. Mõningaid tüübirühmi on oluliselt rohkem kui miinimumi, nt nõmmemetsi ja tekib küsimus, kas nii palju on vaja kaitsta. Analüüs on subjektiivselt jagatud prioriteediklassidesse: 1. salu- ja laanemetsad, mõlemat on puudu suurusjärgus 20 000 ha. 2. soovikumetsad, miinimumini jõudmiseks vajalik juurde saada suurusjärgus kuni 7 000 ha

ning 3. loometsad (vajak 700 ha). Analüüsitud on ka piiranguvööndites asuvaid tüübirühmi, vajakud jäävad ikkagi salu- ja laanemetsades. Ranna ja kalda piiranguvööndites olevate tüübirühmade pindalade uurimiseks on vaja kasutada võimsamat arvutit (pikad polügoonid, keerulised).

2. Analüüsi tulemuste arutelu

Riina M: Keskendume analüüsile ja tulemustele, kas midagi on küsimärgi alla seada. 10% RK alasid on tänaseks täis.
Asko: 10% on poliitiline üldistus. Tüübirühmad on vaja ära esindada. Numbrites on mõningaid probleeme, aga olulistes vajakutes need ei kajastu (uuendamata raiesmikud, metsaregistri ja põhikaardi vastavus, soode taastamine)
Enn: Viimane SMI* andis RK pindalaks 10,4% (viga on pool protsenti). See sai tehtud SMI punktide ja EELIS-e kihtide järgi. Analüüs on tehtud metsaregistri andmete järgi. Üks on metsaregister ja teine SMI – need on erinevad, tüüpide esindatuse vahed võivad olla isegi pooleteise kordsed.
Asko: Hetkel pole tüübijaotust metsaregistri alusel paika ajanud. Ükskõik mispidi teha, kuid salu- ja laanemetsade probleem tuleb alati välja.
Merit: Oluline ei ole RK pindalade number viimase kohani, kuna SMI ja regsitriandmed tüüpide osas omavahel päris hästi ei kattu. Laanemetsast SMI vajaku numbri järgi otsides ei pruugi leida, sest takseerandmete järgi ei ole.
Asko: Seega oli õige analüüsi ülesanne otsida piiranguvööndites tüübirühmi. Nt laanemetsad saaks peaaegu ära katta. Ei saa öelda, et väljaspool RK-d neid metsi justkui ei olekski. Kogu Eesti jaoks takseerandmeid kasutada ei saa, kuna neid ei ole piisavalt. Siis tuleks võtta juba pigem mullakaart. Loodetavasti SMI hüppab aastate jooksul ümber õige numbri.
Kaili: Kui mudel välja töötati, lõigati metsamaskiga takseerandmeid ja ülejäänud ekstrapoleeriti. Suurusjärgud ei muutu tegelikult. Mudel on kõige tundlikum kasvukohatüüpide esindatusele. Suurimad eksimused on protsentuaalselt väheesindatud tüüpides.
Asko: Seepärast on lahenduseks minna miinimumi peale, mitte maksimumi kasutada.
Enn: Praktikas rabastuvaid metsi ei tasuks väga vaadata, rühm on väike ja laialivalguv soometsa poole. Tihti on metsakorraldajal raske öelda, kas on soo- või palumets. Osakaal väike.
Asko: Eraldi teema, kuidas soometsade esindatust range kaitse juures planeerida, lisandub kõdusoo temaatika. Neid on palju, kuid ei kata otseselt ühtegi tüübivajakut. Tüübivajakute juures räägitakse enam-vähem looduslikus seisundis olevatest ökosüsteemidest ja liikidest. Jätkutegevus oleks teatud liikidega läbi mängida, kas olemasolev kaitsevõrgustik funktsioneerib.
Enn: Samblasoos on palju kuivendatud tüüpe, kuivendatud siirdesood, raba. Piir kõdu- ja samblasoo vahel on hägune.
Asko: tabelis 2 kolm soometsade klassi näitavad enam-vähem metsanduslikus mõistes kuivendamise proportsiooni: arvestatav osa on kuivendatud. Samblasooga polegi vajakute probleemi.
Kaili: Kõdusoo vastab hästi laanemetsa tingimustele.
Asko: Kuid liigid ei liigu sinna. Võimalik kaaluda taastamistegevusi (kas soometsaks või hoopis laanemetsaks), kuid keegi ei tea, kuidas.
Uudo: Kõige olulisemalt mõjutav, mida RK alla lugeda. VEPid väike osa. Aga hooldatavad SKV-d on teinekord suhteliselt tugeva inimmõjuga.
Kaili: metsas on hooldatavaid tegevusi vähe.
Uudo: Kui tehakse liigi tarbeks, siis tegemist teatud suunaga range kaitsega.

* 2014. aasta SMI, kus metsamaa on jagatud kaitserežiimi järgi. Sisaldas ka projekteeritavaid alasid.

Enn: Klassikalisi metsamajandustöid seal teha ei saa.
Riina: Range kaitse olem on siin töörühmas kokku lepitud. Ei hakka seda uuesti avama.
Uudo: Oluline, et analüüs on tehtud samadel alustel.
Kaili: Oluline on, et projekteeritavate alade pindala väheneb.
Asko: Hooldatavad on üle 50 % pindalast, siit sõnum KeA-le, et hooldatavates SKV-des hakatakse reaalselt midagi suurtel pindadel tegema, siis see mõjutab. Sarnane sõnum metsamajandajatele, et kui oluliselt vähendatakse raieringe, siis vajakud suurenevad.
Kaili: Peamiselt niidualad, mida hooldatakse. Praktikas kaks suunda: raadamine ja soode taastamine. Metsakooslusi SKV-des sihtotstarbeliselt suures mahus ei kujundata.
Uudo: Küsimus piiranguvööndite, kus ka hoiame osaliselt suhteliselt ranget režiimi peal.
Kaili: Küsimus hoiualadega, kus võib praktiliselt kõik võimalik keelata, kui tegemist elupaigatüübiga, väga range kaitse. KeMi poliitika järgi tulebki need RK-sse ümber tsoneerida, pole jõutud. PV analüüsist peaks välja tulema.
Asko: PV-dest oli 4 põhitüüpi: kaitsealad, PEPid, kohalikud kaitsealad, ranna ja kalda vööndid. Reaalsete vajakute jaoks oluline, kus need puistud on. Hoiualad siin hulgas.
Täpsustati, et projekteeritavate all on arvestatud vaid neid, mille kohta on algatamisotsus tehtud, registrikoodiga.
Riina M: Kokkuvõttes olulisi kahtlusi ei ole, hoiame varem kokkulepitud olemit ning ei lähe hektari täpsustesse, vaid käsitleme põhimõtteliselt vajakuid. Tegeleme esmajärjekorras suurte vajakutega.

3. Vajakute katmise võimalused ja põhimõtted

Riina M: Paralleelselt käib Natura protsess ja selle vajakud. Palub kommentaare.
Merit: lammimetsaala on veel, mida vaja määrata, muud pole.
Taavi: Natura kontekstis suuri vajakuid RK metsade osas ei ole, kuid kvaliteet on puudulik.
Riina K: Neid tuleb vaadata seisundi osas, mitte pindala osas.
Diana: Seisundi osas on vaadatud Natura elupaiga tüüpe, mis ei vasta tegelikkusele.
Taavi: 50% on täpsus. Aga kuna alad on nagunii RK all, siis võiks olukord ajapikku paraneda.
Asko: Põhiprobleem, kui on valesti määratud. Kuidas RK-ga seotud?
Kaili: Praktikas Natura põhjendusega kaitsealasid enam juurde ei moodustata.
Hanno: Puutepunkt on PV. Kui suudame hoiuala PV-s tagada RK, mida Natura mets nõuab, on kõik korras.
Riina M: Natura teema tõi sisse, kuna see on oluline prioriteetide seadmisel. Natura ettekäänet enam ei kasutata, siis on RK prioriteet (siseriiklik). Taustaks: RK osas oleme erametsaomanikega võlas, kus riik ei suuda saamata jäävaid tulusid katta. Seega võiksime vajakuid kattes rahvale kusagilt ka tagasi anda. Räägime erinevad vajakute katmise võimalused läbi, alates kaitstavatest aladest. Suund keskenduda olemasolevatele aladele.
Asko: Toob ökoloogi nägemuse paremaks tegemiseks. Kaardil näeb igaüks ise, et kaitsevõrgustik ei ole hästi ühendatud. 2/3 metsamaast on sellised, kus ühtegi vähemalt 10 ha suurust tükki ei jää km kaugusele. Liikide levikuks oluline. Uusi RK alasid võiks planeerida selliselt, et pisikesi tükke teha suuremaks ja parandada ühendatust, ennekõike vajakuna olevate tüübirühmade kaudu. See ruumiliseks suuniseks, lisaks PV-d ja ettepaneku faasis kaitsealad, kus on kindlasti neid kasvukohatüüpe. Poliitiliselt ilmselt teatud kasvukohtüübi puudus pole piisav, seega võiks olla liigikaitselisi põhjendusi juures. Kahel moel: kas andmed on juba olemas või kogutakse neist nn prioriteetsetest piirkondadest. Ametkondlikust küljest ei saa seda teha arvuti teel üks teadlane, vaid teadlased võivad ametkondadele appi tulla. Võiks kokku leppida, kes siin mida tegema hakkab. Nõus aitama.
Hanno: Asko võttis suuna kokku. On ka punane nimestik jm, kuid liikide juures tuleb lähtuda sidususest: selle puudused välja selgitada ja likvideerida. Paralleelsus ja juba ka uuritud.

Asko: Joonisel 4 üritas seda illustreerida. Nt Virumaa eraldub Vahe-Eestist.
Hanno: Kust juurde võtta: hoiualalt, PV-st. Mida vastu anname, nõmmemetsad? Metsise ideoloogia ja PEPid on suured. Neid teemasid tuleb üle vaadata. Juurde leidmisel on märksõnad: olemasolev, liigid, sidusus, uuendused.
Asko: Tema ülesanne pole teha majandus-poliitilist kalkulatsiooni. Ökoloogi silmis nõmmemetsad kui ökosüsteemid pole sellised, mis on pikalt häiringuteta: hakkavad samblastuma, soostuma, kaotavad võib olla ka loodusväärtuse. Neis tuleb enne määrata, mis piirkonniti konkreetsed loodusväärtused on ja siis kaaluda režiimi (jätkata või muuta).
Enn: Metsaregistri järgi on nõmmemetsi suhteliselt palju, kuid SMI järgi on vähe ja muutub marginaalseks. Lähevad pohlaks või sinikaks. Õigeid nõmmemetsi on Põhja-Eestis, Lahemaal, Nõval ja seal kandis.
Asko: Nõmmemetsa kaitses sobivad häiringud, mida võiks siduda raietega. Kui ala ka veel üle põletada, imiteeriks seda, mis looduses nende aladega toimub. Huvitavaid ja paindlikke võimalusi, mis sobiks PV-sse.
Uudo: Kaitstavate alade vahel majandusmetsades suuri alasid enam ei ole, killukesed. Kui ühenduskoridore tekitatakse, siis oleneb poliitilisest otsusest, milline režiim.
Asko: RK planeeritud ikkagi põlismetsa kaitseks, haavikusse ei sobigi. Tuleks mitmekesistada metsakaiste võtteid, varieerida raieringide pikkusi. Ala võib olla ka majandusmets, kui tegemist piisavalt pika raieringiga ja maastikuliselt planeeritud. Ka tulubaasi muutus on välja arvutatav.
Uudo: Sidususel tuleb maastikku suuremal skaalal vaadata.
Asko: RK seisukohalt planeerime tulevasi põlismetsi.
Uudo: Lähiperspektiivis suuri alasid leida heal juhul JRO-dest.
Taavi: Et vajadust täita, tuleks juurde kasvatada.
Enn: Viljakad salu- ja laanemetsad on majanduslikult tulusad ja ära hakitud.
Asko: Seega tuleb vaadata, mis on võimalik. Nt Rootsis taastatakse 4 % metsamaast, ökoloogiline taastamisvajadus. Luba planeerida ka raiesmikele – alustatakse otsast peale.
Taavi: Enne välja vaatama minemist paneks fookuse paika ja määraks kindlaks piirkonnad, kus keskenduda vajakute otsimisele. Nt, kuidas ühendada Kesk-Eesti Ida-Viru metsamassiiviga.
Asko: Ranna ja kaldakaitsevööndid on väga kitsad ribad, arvuti ei suutnud neid analüüsida. Suurem osa näha tabelites. Salumetsi PV ei kata.
Riina M: küsimus LKO-le, kas olemasolevaid PV-id on võimalik SKV-sse tsoneerida?
Asko: Lisaks tegeleda ettepaneku faasis olevate kaitsealadega.
Marika: Tsoneeringud on mingil määral juba planeeritud. Siis tuleb uuesti üle vaadata töös olevad asjad ja teha selle põhjendusel uus tsoneering. Kehtiva kaitse-eeskirja korral on välja arvutatud, et keskmiselt läheb ühe eeskirja muutmine maksma 30 000 eurot. Sees hinnangud, avalikustamised, ametnike töö.
Asko: VEPid PV-des – need siin kui RK. Ka VEPi tunnustega, aga ainult riigimaad. RMK-ga kokkulepe, et seal metsa ei raiuta.
Marika: See võiks olla analoogne otsus.
Asko: Et laiendame neid alasid. Sisuliselt kujutab endast riigimetsa planeeringut.
Marika: Kaitse-eeskirjade ümbertsoneerimine on sinisilmne otsus, nii võimekuselt, poliitiliselt kui ka Natura valguses.
Hanno: Praktikas protsess käib, aga me ei ole seda raami sinna juurde pannud.
Kaili: See raam oli, aga kaks aastat tagasi eemaldati.
Marika: Kõik, mis on töös, on analüüsis juba arvestatud. Ettepanekutest paljud ei lähe arvesse.Asko: Kuna olemasolevate kaitsealade kaitse-eeskirjade muutmine on ülejõu ja tülikas tegevus, siis üks institutsioon, kelle kaudu seda saab teha, on RMK.
Enn: RMK uuendusraiete planeerimisel jätab kaitsealade PV-d jätab peaaegu välja. RMK sinna uuendusraieid praktiliselt ei kavanda, väga marginaalselt, turberaiet.
Kaili: Ei saa öelda, et ei raiu seal.

Taavi: Erinev, mida kavandavad ja reaalselt teevad.
Asko: Küsimus, kas RMK planeerimise kaudu oleks ühte osa võimalik lahendada?
Riina K: On oluline, ka Lahemaal teeb RMk raieplaane. Oleks vaja, et raied hajusalt planeeriks, mitte kontsentreeritult. Rahalised põhjused.
Asko: Ei ole võimalik teha ilma poliitilise otsuse ja suuniseta RMK-le. FSC sertifikaadi raames seda tegema ei hakka. Mõnel juhul oluline suuremal ajal kui vaid VEPi kaitsta.
Kaili: Liigikaitseliste põhjendustega sellistel pindaladel opereerida ei saa, riigil peab olema valmis poliitiline eesmärk välja käia.
Taavi: Küsimus, kas tegevust tuleks suunata või on hea, kui ettepanekud esitatakse altpoolt ja need koonduvad ühte piirkonda?
Asko: Mõlemat.
Marika: Järjest rohkem kalduvad piirangud riigimaale ja vähem eramaadele, kuna tuleb mõelda kompensatsioonidele.
Hanno: Sisuliselt protsess käib juba. RMK puhul on tegemist korrektse organisatsiooniga, kellega saab teha kokkuleppeid, nt VEPid. Soomaa oli kokku leppimata piirkond. Riigimaa on parem allikas, aga on kokku leppimata, mis suund on – kas kõikjal? Sidusus on laiem kui RK vajaku katmine. Laanemetsad kaetakse PV-st peaaegu ära. Kui need on veel Natura aladel, siis laanemetsade kaitse realiseerub vaid läbi SKV. Selles suunas liigume, eelkõige riigimaal, kuid eramaal ei saa ka kaitsmata jätta. Tööplaan.
Asko: Peaks punktide kaupa põhivõimalused kirja panema. Esiteks, töös olevad kaitsealad. Teiseks, PV-des VEPide laiendamine või RMK planeeringu tegemine. RMK tegevus ei pruugi piirduda olemasolevate kaitsealade piiridega. Aga eeldab poliitilist tahet ja kokkulepet RMKga. Kolmandaks, liigikaitselised põhjendused. Võib olla tulek suunata inventuurid just eelkõige salumetsadele, et luua need põhjendused. Liigid tuleb tuvastada ja andmeid koguda. Kui vanad salumetsad kuhugi koondunud ja Eesti jaoks strateegiliselt sobivas kohas, siis tuleks minna vaatama.
Taavi: Lisaks JRO maad, mida Maa-Ametiga üle vaadata, kas kohe müüki paisata.
Enn: Enamuses on riigistatud. Kesk- ja Lõuna-Eestis on vähe. Lääne-Eesti pole tüübi järgi salumets, pole naadi tüüpi ja sinilille on vähe, Saaremaal on.
Riina: Põhivõimalused on sõnastatud, kas veel midagi? Lisaks vaja nii riigimetsa VEPide kui ka PV-de käimasolevate tsoneeringute täpsustuseks vaja juhtkonna otsust, et ka metsanduse arengukava on vaja tüpoloogilises mõttes täita. Ja et see on asi, mida saab kaitse-eeskirjade seletuskirjadesse sisse kirjutada.
Taavi: Üks asi on SKVsid suurendada, aga sidususe mõttes on vaja sealt ka välja minna.
Kaili: KAUR võiks teha üle-eestilise teemakaardi: mullatüüpide, kasvukohatüüpide järgi, laane- ja salumetsade leviku kaardi, kus asuvad. Näeme sealt, kus on sidusalad. Aluspilt tsoneeringutele, mitte igat VEPi ei laienda. Praegu ollakse kohmakad metsaandmetega töötades ja MAPis kaarte joonistades. Praktikas saaks veel keskenduda nendele kaitse-eeskirjadele, mis pole veel avalikustamisele läinud – avatakse uuesti, esinduslikkuse parandamine. Keegi läheb paralleelselt RMK-ga läbirääkimistele.
Asko: Mis ametkonnas lauale tõsta saab, teavad nad vaid ise. Pärast selle selgitamist saab seada ökoloogilisi prioriteete. Kas oluline on veel ökoloogilisi analüüse teha või olulisem reaalseid võimalusi kaaluda, mida saab teha?
Uudo: See on nii ja naa. Seda kaarti vaadates tundub nt Ida-Virumaa olevat heas seisus, vaja ühendada vaid Vahe-Eesti vööndiga. Sisse suumides näeme, et ka see seal ei ole sidus. Lõpuks võib tekkida Rootsi olukord, kus peame 10-aastasest noorendikust alasid juurde kasvatama.
Hanno: Uut suunda me ei võta, vaid see on tugi meie praegusele tegevusele. Täiendav komponent otsustamiseks.
Asko: Praegu on realistlik saada aastaks 2020 tüübivajakute teema päevakorrast maha. Planeerime makro tasandil kaitsevõrgustiku ära, siis hakkame täpsemalt vaatama liike ja

konkreetseid probleeme, nihutame kaitserežiime. Kaks tüüpi tõsiselt üleval ja kolmas pooletoobisena. Saame riigina öelda, et tegime sellise asja ära.
Hanno: Vähemalt oleksime aastal 2020 eesmärgile märksa lähemal.
Asko: Viimasel ajal ei ole lisatud väga palju just neid tüüpe, milles on vajakuid, vaid palju neid, mis ennegi olemas. Parem käsi ei tea, mis vasak teeb.
Riina K: Konflikt Naturaga – ei lähe kokku omavahel.
Riina M: Kokkuvõte: tüpoloogiline jaotus ei ole uus jutt, juba teine metsanduse arengukava räägib sellest. Poliitikutele selgem liigikaitse aspekt, mida peaks inventuuridesse suunama.
Kaili: Pole parem inventuuride suuremahuline suunamine põhjuste otsimiseks väheväärtuslikele aladele, pigem võiks otse välja öelda, milline eesmärk on.
Asko: Nõus hoopis teisel põhjusel. Kuna viljakad metsad on väga läbi raiutud, siis ei pruugigi praegu seal neid väärtusi olla ja kaitsealad on selleks, et need väärtused tagasi tuleks. Põhjendused peaks olema siiski head.
Riina K: Võib olla peaks toetama metsaomanikke laiematel pindadel metsamajandamiskavade tegemisel.
Enn: See nõuab kogu metsakorraldamise süsteemi ümbertegemist. Praegu on omaniku tellimus ja kuidas, tema oma asi.
Riina K: Vabatahtlikkuse alusel.
Uudo: Võib olla tulebki tunnistada, et viimasel 20-25 aastal ajal on olnud paljudele liikidele ebasobiv metsamajanduslik planeerimine.Enn: Algul oligi plaan teha metsakorraldust valdade kaupa, piirkonnapõhiselt, kuid seadus pole seda kunagi toetanud ja plaan ei läinud tööle.
Uudo: Me ei saa vaadata vaid riigimetsi, nende vahel on ka erametsi, mis killustavad alasid.
Riina M: Tänapäeval me ei saa metsaomanikku niimoodi suunata – kes võib ja kes ei või majandada, põhjendamata.
Uudo: Igal pool ei saa, aga olulistes piirkondades tuleb vaadata piirkonda terviklikult.
Asko: Lisada tuleks, et sidususe tagamiseks on ka muid mehhanisme kui RK. RK, PV-de ja raieringide pikkuste kombineerimise ülesanne on alles algusjärgus.
Hanno: Paar märkust. Viljakaid salumetsi on siiski veel peale kaitsealust või planeeritava kaitse alade. Küsimus: mida teeme homme teisiti kui täna?
Riina K: Võtta vajakute teema uuesti eeskirjadesse sisse, vaadata koos Naturaga.
Kaili: Siseriiklik eesmärk, Natura teema pole probleemiks. Regioonis saavad hakkama.
Asko: Kelle võimuses tõsta ettepaneku faasis olevad alad lauale, lähtuvalt salumetsade esinemisest? Askol on andmed olemas, võib välja lõigata. Teab mitut ettepanekut.
Enn: Üle veerandi salumetsadest on tegelikult naadi hall-lepikud. Hall-lepik on nagu ta on. Kas on vaja kaitsta?
Asko: See on selle asja algus.
Kaili: Siis on ka huvi ja vastasseis palju väiksem.
Riina: Kas KAUR teeb teemakaardi ja mis seal olemas peaks? 4 tüübirühma.
Taavi: Vajakute tüübirühmade levik.
Kaili: Eraldi välja tuua JRO ja riigimaad, kaitstavad objektid ja alad.
Askol olemas mullakaart ja takseerinfo terve Eesti kohta. Vööndipiirid on KeAl olemas.
Riina: Küsime siis KAURilt levikukaardi, vööndid joonistate ise peale. Maaomand ka, kuigi ka see olemas.
Enn: Mullakaardi järgi saame salumetsi vähem kui registris kirjas.
Asko: takseerimata alalt tuli salumetsi küllaltki palju – kas ala erinev või mullakaart erinev.
Riina K: Loogiline, sest enamasti takseerimata JRO, sageli endised põllumaad, viljakamad mullad.
Asko: Tabel 1 – üle 20 % praegusest RK salumetsast on mullakaardi järgi ennustatud.

Riina M: Metsaosakond tellib KAURilt kaardi ja teeb juhtkonnale ettepaneku taastada esinduslikkuse parandamise põhjendus kaitsealadel. KAUR teeb kaardi ja juhtkonna nõusolekul hakkavad KeA regioonid analüüsima.
Kaili: KeM ja KeA juhtkonnad peavad tegema siis korraliku lähteülesande regioonidele või Roland tegema üle-eestilise analüüsi.
Asko: Takseerandmete piires on PV-des kaart juba olemas.
Kaili: Vaid PV-de piires ei ole mõtet hakata ümber tsoneerima ja selleks kaitse-eeskirju avada. Kõik peab korraga laual olema, sh sidususalad jm.
Riina K: Pigem saab suuri VEPe üle vaadata, kaitsealade laiendamine ei ole praegu ikkagi teema.Hanno: On hea, et laual on teema, kui palju peame Eesti enda jaoks metsi kaitsma, mitte EL nõuetest tulenevalt. Teeme seda Eesti elurikkuse, sidususe jm jaoks. Kuidas edasi läheme, KAUR, KeA, KeM koostöö ja ideoloogia tegevuskava tuleb läbi rääkida, kaasata RMK LKO jne. Tegutsemisjärjekord: alustada kaitsealast, minna piiri poole ja vaadata siis piiri taha.

4. Vajakute katmise võimalused metsatüübiti

Riina M: Metsatüübiti läbi käia on tegelikult parem teemakaartidel. Põhimõtteliselt oleme öelnud, et laanemetsad võiks saada katta olemasolevatelt. Salumetsi tuleb väljaspoolt leida.
Asko: Kohalikud objektid on veel vaatama, seal on kindlasti.
Taavi: Kaartidelt saab vaadata ka omandit ja kui palju eraomanikke mõjutab.
Kaili: Selleks pole praegu ressurssi.
Riina M: Kuigi tegemist pole töörühma prioriteediga, kas töös olevate eeskirjade ülevaatamise käigus võiks juba vaadata ka nõmmemetsade liigset hulka?
Riina K: Kahjuks sageli metsise alad.
Asko: Nõmme- ja kõdusoometsade kohta on vaja üle-eestilist tervikpilti. Ökoloogid on arutanud, et nõmmemetsa puhul on vana loodusmetsa eesmärk natuke arusaamatu – seal on mingid konkreetsed väärtused.
Merit: Määratluse teema on samuti, tuleb vajakutüüpe ühiselt vaadata.
Asko: Dünaamilist nõmmemännikut – nagu looduslikult võiks käia, meil peaaegu ei ole.
Enn: Vana nõmmemets on peaaegu 200-aastane männik Lahemaal.
Asko: On olnud arutelusid, et põhimõtteliselt peaks väikesepinnaliste häiringute kaudu olema võimalik liivikute ja nõmmemännikute elustik kokku panna, kuid see poleks SKV.
Riina K: Praegu ka pannakse luitemetsi PV-sse ja lubatakse teatud majandamist.
Uudo: Seal elustik tahabki häiringuid. Kuid raieviis on teine kui majandamisel.
Asko: See on üks terviklik analüüs, et saada pilt nende tüüpide kohta. Aastaks 2020 võiks see olemas olla.
Riina M: Kõigepealt tuleb see teema üles saada ja siis kõvasti avalikkusele kommunikeerida.
Kaili: Kõneisikuks saab olla teadlane.
Asko on valmis analüüside ja nõuga abiks olema. Näeb teemaga edasiliikumise vajadust suunas, et aru saada, kuidas liigid loodud kaitsevõrgustikus reaalselt hakkama saavad.
Riina M: Raiete vanuse muutmise ja kaitsevajaduste valguses – sai siin räägitud, et tegelikult kaitseme ka PV-s palju metsi nö RK-ga. St, iga hetk võib sinna küll raie sisse minna, kuid tegelikkuses seisavad paljud PV-s puutumata. Seda peaks ka vajakute juures arvestama.
Asko: Siis võiks ka tulundusmetsi, mida pole majandatud, käsitleda RK all.
Uudo: Juhul, kui väljaspool kaitsealasid saab mets otsa, siis lähevad PV-d mängu.
Asko: Viimasel ajal pole metsandusega rahul – poliitik võib teha üleöö teise otsuse ja kokkulepped ei kehti. On vaja garantiisid ja kaitsealade staatus on üks neist. Siin on hea koht, kus istuvad koos metsanduse ja looduskaitse inimesed, RMK tuleks veel juurde kutsuda. Teisalt tahab ka majandaja saada mingit garantiid raiumiseks.

Enn: Miks ei ole Eestiss rakendatud kõrgendatud raievanust, mida ENSV ajal rakendati. PV-s peaks olema kõrgendatud raievanusega lageraie, selle asemel, et teha mõttetuid turberaieid, kus rikutakse kogu mets ära.
Asko: Nõus. Kui PV-s säilib vanuseline struktuur, võiks neid raieid teha. Aga usaldamatuse koht, mida annaks parandada.
Uudo: Erametsades kõik raiutud, mis võimalik. Järgmiseks raieks on viimane piir käes – metsa sidusus kaob.
Riina M: Seni pole sellist ettepanekut tehtud ja seepärast pole seda tehtud.
Asko: Järgmisse metsanduse arengukavasse tuleks sisse panna Eesti metsanduse ruumilline planeerimine, see jätkuvalt puudub.
Uudo toetab Asko ettepanekut tõsta kaitsealadel raievanuseid. Sujuvam üleminek majandatavast metsast PV-s SKV-sse.
Asko: Nõmmemetsadesse sobiks.
Riina: Aga see on järgmise analüüsi teema. Mingil määral juba rakendatakse ka.

5. Ettepanek KeM juhtkonnale

Riina palub veel kommentaare ja avab ettepaneku arutelu.
Kaili: Lähteülesanne paigas, nüüd Riina võiks kommunikeerida juhtkonnale ja tõsta teema uuesti kilbile. Siis anda alla menetlajetele signaal, et tehtaks ära analüüsid.
Taavi: Oluline, mis suunas seda küsimust hakkame lahendama.
Asko: Mis saab aladest, kus kogemata on nn vale kasvukohatüüp? Kas neid ei võeta enam menetlusse? Et see otsus nüüd poleks saatuslik muude kaitsepõhjendustega alade menetlemisele.
Riina M: Kaitsealused liigid jms jäävad ikka looduskaitsele, nende prioriteedid ja LK arengukava.
Asko: Eesmärk on esindada Eesti metsade mitmekesisust ka RK aladel piisavalt, mida me tüübilähendist teeme.
Jaak: Majanduslikust aspektist 35-40 km^2 ehk 10 milj tm head metsa läheb käibest välja – võib tulla suur vastuseis. Eesti keskmine raiemaht.
Asko: Filosoofiline mõte: Eesti on asustustiheduselt u 190. kohal maailma riikide seas. Kus siis veel oleks võimalik kaitsealade võrgustikku ökoloogiliselt planeerida? 10% RK – st, et 90% ei ole.
Enn: Probleem, et konkreetsed metsaomanikud ei saa enam tegevusi teha.
Asko: RK määramisel peavad olema korralikud põhjendused, miks need kaitse alla võeti. Poliitiline samm, kui arengukava eesmärgi täitmine on pädev põhjendus. Millal järgmisel korral töörühm kokku tuleb? Põhjuseks arutada strateegilisi samme – kui neid on.
Riina M: Alustame ajakavast. Sel nädalal suhtleme (MO) KAURiga ja saadame sõnumi KeM-i juhtkonnale. Kui kaua läheb teemakaartide joonistamisega?
Jaak: Lähteülesanne peab olema selge, sellest oleneb.
Enn: Metsaregistri põhjal on suhteliselt lihtne, tüüp on olemas. Kui raske on mullakaart, ei tea.
Asko: Tema tegevus laane ja salu osas oli suhteliselt lihtne ja selge. Vasteid ei ole väga palju.
Enn: Tüübiskeem on vaja paika panna. Mitmes kohas lubatakse mullale erinevaid tüübirühmi.
Asko: Tabel on analüüsi lisatud ja kui selles osas on spetsiifilist kriitikat, saab ümber arvutada.
Enn: Tõenäoliselt teeb seda Urmas.
Asko: Urmasega võib suhelda, kuna ka praeguses ülesandes hoidsid kontakti.
Jaak: Esitavad tulemused hiljemalt 31. märtsiks, oleneb töömahust.
Lepiti kokku, et KeA annab teada, mis välju/kihte täpselt näha tahavad, kooskõlastavad lähteülesande. KAUR soovib järgmise nädala lõpuks lähteülesannet.
Riina K: Oluline, et oleks pigem rohkem kihte kui palju andmeid – et poleks nii mahukas.

Riina M: Kes soovib Asko andmekihte, võib Askoga otse suhelda.
Asko soovib, et kihtide avalikul kasutamisel temale viidataks, kuna tegi need tasuta.
Riina M: peale neid tegevusi pöördume KeA poole tööülesandega neile – see sõltub juhtkonnast.
Kaili: Kas tahame peale teemakaartide valmimist neid vaadata?
Asko: Teemakaartidest ei piisa, on vaja lisaks planeeritavad konkreetsed alad – mille vahel me valime.
Taavi: KeA saab teemakaardid, hindab, kui palju suudab administratiivselt olemasolevate kaitsealade piirangute raamides metsavajakuid vähendada. Järgmine samm on väljapoole minna – riigimaad ja JROd. Mis oleks need kohad, mida kaaluda, sidususest jms lähtuvalt.
Riina M: Kui KeA-st on ettepanekud koondunud, siis saame uuesti kokku, et neile otsa vaadata.
Kaili: See jääb sügiseks, kevadel ei jõua.
Riina M: Umbes oktoobris võiks uuesti kohtuda ja vaadata, kuhu jõudnud oleme. Töörühma saab vahepeal toimunuga jooksvalt kursis hoida.